

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ที่ฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม และ (2) เพื่อศึกษาระดับความเครียดของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ซึ่งฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในแต่ละจังหวัด

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ชั้นปีที่ 1 รุ่นที่ 64 จำนวน 140 คน ซึ่งฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2538 - 17 กันยายน 2538 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง และแบบสำรวจความเครียด ผู้วิจัยได้ดัดแปลงและปรับปรุงโดยยึดแนวแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพของแมคมิลแลน และแบบสอบถามความเครียดของตุแกน และคนอื่น ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับประชากรในการศึกษาครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาเกี่ยวกับ จำนวนนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงานในพื้นที่แต่ละจังหวัด แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด และปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานโดยหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)

3) ข้อมูลความเครียด และปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาในโรงพยาบาลชุมชน แต่ละพื้นที่จังหวัด จำนวนหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ได้ผลดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานภาค리학พยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ที่ฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในพื้นที่ทั้ง 4 จังหวัด ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์เชิงนี้เสกกับทุกปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงาน โดยมีความสัมพันธ์ระหว่าง ความเครียดกับลักษณะงานที่ฝึกปฏิบัติมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ($r = -.3720$) และความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากร (แพทย์, พยาบาล) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมา ($r = -.2080$) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับการนิเทศของอาจารย์ จากวิทยาลัยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด ($r = -.1291$)

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับ ปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานภาค리학พยาบาลในแต่ละพื้นที่จังหวัดปรากฏว่า

1) ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับปัจจัยด้านลักษณะงานที่ฝึกปฏิบัติของนักศึกษาในโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงนี้เสกสูงสุด ($r = -.6212$) และจังหวัดที่รองลงมาก็คือจังหวัดขอนแก่น ($r = -.3597$)

2) ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากร (แพทย์, พยาบาล) ของนักศึกษาในโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงนี้เสกสูงสุด ($r = -.6534$) และจังหวัดที่รองลงมาก็คือจังหวัดขอนแก่น ($r = -.2214$)

3) ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับปัจจัยด้านระบบบริหารการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาในโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดขอนแก่นมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงนี้เสกสูงสุด ($r = -.2529$) และจังหวัดที่รองลงมาก็คือจังหวัดนครราชสีมา ($r = -.1295$)

4) ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับปัจจัยด้านความสำเร็จงานของนักศึกษาในโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงนี้เสกสูงสุด ($r = -.1908$) และจังหวัดที่รองลงมาก็คือจังหวัดขอนแก่น ($r = -.1216$)

5) ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด กับปัจจัยด้านการนิเทศของอาจารย์จากวิทยาลัย
ของนักศึกษาในโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดมหาสารคามมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงนิเสธสูงสุด
($r = -.3538$) และจังหวัดที่รองลงมาคือจังหวัดขอนแก่น ($r = -.2066$)

ความเครียดของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิตซึ่งฝึกปฏิบัติงานใน
โรงพยาบาลชุมชนทั้งสี่จังหวัด มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง

5.2 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยปรากฏว่า ความเครียดของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร-
สาธารณสุขศาสตรบัณฑิตที่ฝึกปฏิบัติงานภาคีโรงพยาบาล ในโรงพยาบาลชุมชนในพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น
นครราชสีมา กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความเครียด
ระดับนี้ถือเป็นสัญญาณเตือนภัยว่าความเครียดมากกว่าปกติ ต้องรีบหาสาเหตุจัดสาเหตุที่ทำให้เกิด
ความเครียด หรือผ่อนคลายความเครียด ถ้าปล่อยให้เกิดความเครียดเพิ่มขึ้นจะทำให้เกิดพยาธิสภาพ
ของร่างกายและจิตใจเกิดเป็นโรคต่าง ๆ การดำเนินชีวิตประจำวันก็จะเสียไป การทำงาน
ผิดพลาด การตัดสินใจย่อมเสียไปด้วย เป็นการเสี่ยงต่อการฝึกปฏิบัติงานภาคีโรงพยาบาลของ
นักศึกษาที่ต้องให้บริการในด้านการรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วย อาจมีข้อผิดพลาด ซึ่งเป็นอันตรายต่อ
ผู้ป่วยได้ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานที่ฝึกปฏิบัติคือ อาจารย์แพทย์ อาจารย์พยาบาล และ
อาจารย์นิเทศก์ ควรตระหนัก และนำข้อมูลนี้มาพิจารณาวางแผนร่วมกัน เพื่อลดระดับความเครียด
อย่างเป็นระบบในการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษารุ่นต่อไป

1.2 จากการศึกษาระดับความเครียดมีผลต่อสุขภาพจิตที่เป็นตัวแปรทางจิตวิทยาของ
นักศึกษาในโรงพยาบาลชุมชนแต่ละจังหวัดปรากฏว่า แม้นักศึกษาจะมีความเครียดอยู่ในระดับ
ปานกลางทุกพื้นที่ แต่หากพิจารณาคะแนนเฉลี่ยความเครียดในแต่ละจังหวัดจะพบว่าโรงพยาบาลชุมชน
ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น นักศึกษาจะมีคะแนนเฉลี่ยความเครียดสูงสุด รองลงมาคือจังหวัดนครราชสีมา
มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ตามลำดับ ผู้บริหารทางวิทยาลัยควรจะได้นำข้อมูลนี้มาพิจารณา
การวางแผนร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์ ในการจัดอันดับการนิเทศแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสม ในระหว่าง
การขาดแคลนอาจารย์นิเทศก์จากวิทยาลัย และสนับสนุนกิจกรรมการนิเทศ ในแง่ของงบประมาณ

เพิ่มจำนวนการนิเทศในพื้นที่ที่มีความเครียดสูงสุด เป็นอันดับแรก

1.3 ได้ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดโดยเฉพาะปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาในโรงพยาบาลชุมชน สามารถนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการวางแผนป้องกันหรือลดความเครียดของนักศึกษา ในด้านของลักษณะงานที่ฝึกปฏิบัติงานให้โอกาสนักศึกษาได้ฝึกทักษะปฏิบัติงานห้องปฏิบัติการทางการแพทย์มากขึ้น การใช้เครื่องมือและการฝึกทักษะทางการแพทย์ เช่น การเย็บแผล ฉีดยา เป็นต้น นอกจากนี้การจัดการให้มีการศึกษาดูงานในสถานพยาบาลก่อนออกฝึกปฏิบัติงานมากขึ้น จะช่วยเพิ่มประสบการณ์ และสร้างความมั่นใจแก่นักศึกษาเมื่อไปฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลต่อการลดระดับความเครียด และควรให้การอบรมในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจารย์แพทย์ อาจารย์พยาบาล วิชาชีพ อาจารย์พี่เลี้ยง ซึ่งจะทำให้นักศึกษาสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานและมีผลให้ความเครียดลดลงได้

1.4 เป็นแนวทางในการเตรียมนักศึกษา ให้มีความพร้อมมากขึ้นก่อนออกฝึกปฏิบัติงานโดยปรับปรุงรูปแบบการปฐมนิเทศมุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับ ลักษณะงานที่ต้องฝึกปฏิบัติงาน การบริหารของสถานที่ฝึกปฏิบัติตลอดจนกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อความเข้าใจอันดีและเพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่นักศึกษาด้วย

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากกลุ่มประชากร เฉพาะนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่นเท่านั้น จึงมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ดาธบาย (Generalizability) ในกลุ่มนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดยะลา และจังหวัดชลบุรี ซึ่งใช้การเรียนการสอนหลักสูตรเดียวกัน ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรจะศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแต่ละวิทยาลัยมาศึกษาจะทำให้ได้ประโยชน์กว้างขวางมากขึ้น

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บในช่วงระยะเวลาฝึกปฏิบัติงานในต้นเดือนที่ 3 ในระยะเวลาทั้งหมด 5 เดือน ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ค่อนข้างนาน ระยะเวลาแต่ละช่วงอาจมีผลทำให้ระดับความเครียดแตกต่างกันไปดังนั้นควรจะมีการเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลาเดือนแรกของการฝึกปฏิบัติงานด้วยเพื่อเปรียบเทียบกับความเครียดในช่วงที่กำลังศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการเผชิญความเครียด และวิธีการปรับตัวของนักศึกษา
ในระหว่างการฝึกภาคปฏิบัติ

2.4 ควรมีการศึกษปัจจัยอื่น เช่น ขนาดโรงพยาบาล ฝ่ายหรือแผนก จำนวนผู้ป่วยที่
มารับบริการในแต่ละโรงพยาบาล ลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาที่อาจมีผลต่อความเครียด เพื่อ
ใช้เป็นตัวทำนายความเครียด

2.5 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความเครียด

2.6 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงานที่ฝึกปฏิบัติมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ
ความเครียดสูงสุดหากนำปัจจัยนี้มาพิจารณาแยกเป็นการฝึกปฏิบัติแต่ละทักษะ ในระหว่างการเรียน
การสอนวิชาการพยาบาลและวิชาปฐมพยาบาล โดยการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการใน
ด้านทักษะการจดจำ เย็บแผล เป็นต้น จะทำให้สามารถแก้ปัญหาในการสอนวิชาการพยาบาล
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้นักศึกษามีความเครียดลดลงได้ในการฝึกภาคปฏิบัติ
ในโรงพยาบาลชุมชน